

Isus și femeile

Ben Witherington III · Traducere în limba germană: Hans-Jörg Ronsdorf · mai 2021 · revizuit în octombrie 2026

Isus, așa s-a spus în ultima vreme, a fost un „feminist radical”. El ar fi subminat în mod conștient cadrul patriarhal tradițional, care făcea atât de evident parte din cultura și religia Vechiului Testament. Propria Lui învățătură și felul Lui de viață ar fi fost de așa natură încât, după afirmația multora, numai o **concepție egalitară** despre relația dintre soț și soție și o concepție de egalitate în drepturi despre rolurile bărbaților și femeilor ca ucenici s-ar potrivi cu viziunea Lui asupra lumii. Acest fel de a analiza părerile lui Isus despre femei s-a impus tot mai mult, atât în cercurile învățaților, cât și în cele ale laicilor, ca interpretarea „corectă” a materialului relevant din cele patru Evanghelii. **Poate că merită totuși să ne întrebăm dacă nu este vorba de o nouă încercare de a-L modela pe Isus și părerile Lui după chipul propriilor noastre preocupări moderne despre locul femeilor în comunitatea creștină.**

De atâtea ori venim la textul biblic cu o agendă (o fixare sau o hotărâre luată dinainte), și nu este surprinzător că găsim adesea ce căutăm! Folosim dovezile într-un fel care lămurește în parte adevărul și în parte îl întunecă. Și apoi, adesea, presuposițiile noastre despre text și felul nostru de a trata textul dictează ce fel de rezultate culegem. Metodologia, cum a spus odată Robert Funk, nu este o plasă neutră. Ea prinde ce trebuie să prindă.

În ce privește întrebarea despre femeile în slujirea lui Isus, există o singură cale de a nu citi o agendă în text: studiul atent, cuprinzător, istoric al materialului relevant. Nu ar trebui să ne închipuim că știm ce înseamnă textul pentru noi înainte de a fi cercetat ce însemna el pentru autorul și publicul lui în mediul lui istoric original. Este foarte limpede că textul nu poate însemna azi ceva care să fie în contrast cu ce a vrut să spună autorul atunci. Cu aceste gânduri în minte, să privim o parte din materialul relevant, din care nu pot rezuma decât o parte din monografia mea „Women in the Ministry of Jesus” (Cambridge: Cambridge University Press, 1984).

Famenii pentru Împărăția lui Dumnezeu

Isus a venit să vestească Împărăția lui Dumnezeu, un eveniment care a avut urmări pentru femei, dar El nu a abordat direct întrebarea care este locul potrivit al femeilor în această Împărăție – în comunitatea credincioșilor Lui. Cu toate acestea, urmările sunt fascinante. Luați, de exemplu, pasajul din Matei 19:10-12, unde Isus vestește un loc pentru cei necăsătoriți în Împărăția Lui.

[Matei 19:10-12] „Ucenicii Lui I-au zis: Dacă așa stau lucrurile între bărbat și femeie, nu este de folos să se însoare. El le-a zis: Nu toți pot primi cuvântul acesta, ci numai aceia cărora le este dat; căci sunt fameni care s-au născut așa din pântecul mamei lor; sunt fameni care au fost făcuți fameni de oameni; și sunt fameni care s-au făcut singuri fameni pentru Împărăția cerurilor. Cine poate primi lucrul acesta, să-l primească.” (Biblia Elberfelder, traducere germană a Bibliei)

La prima vedere, aceasta nu pare să fie o concepție foarte radicală, până când o vedem în contextul ei istoric. Învățătorii iudei din vremea lui Isus credeau că Geneza 1:28 poruncește ca toți oamenii sănătoși trupește să se căsătorească și să aibă urmași. **A rămâne necăsătorit de bunăvoie nu era o opțiune legitimă.** Într-adevăr, rabinii priveau adesea famenii (eunucii) ca pe un afront adus lui Dumnezeu. În contrast cu aceasta, Isus învăța că este legitim să rămâi necăsătorit pentru Împărăția lui Dumnezeu.

Acest text ar putea fi justificarea lui Isus pentru faptul că El însuși a rămas necăsătorit. Această învățătură a avut un efect profund asupra femeilor din slujirea lui Isus. **Ea însemna că aveau posibilitatea de a fi în această viață și altceva decât soție sau mamă.** Aici vedem, așadar, o despărțire radicală de iudaism, pentru că în iudaism se spunea că locul femeii trebuie să fie exclusiv în casă. Ea nu avea posibilitatea de a fi ucenica unui rabin renumit sau de a fi pregătită să conducă serviciul divin în sinagogă, cu atât mai puțin de a sluji ca preoteasă în Templu.

Marta și Maria

În Luca 10:38-42 aflăm ce gândea Isus despre asemenea atitudini iudaice.

[Luca 10:38-42] „Pe când mergeau ei mai departe, a intrat într-un sat; și o femeie, numită Marta, L-a primit în casa ei. Ea avea o soră numită Maria, care s-a așezat și ea la picioarele lui Isus și asculta cuvântul Lui. Marta însă era foarte ocupată cu multa slujire; a venit și a zis: Doamne, nu-Ți pasă că sora mea m-a lăsat să slujesc singură? Spune-i dar să-mi ajute. Isus i-a răspuns: Marta, Marta! Te îngrijorezi și te frământă pentru multe lucruri; dar un singur lucru trebuie. Maria și-a ales partea cea bună, care nu i se va lua.”

Aici vedem foarte limpede o istorie a contrastelor. Marta joacă rolul gazdei iudaice tradiționale, în timp ce Maria o înfrățișează pe ucenica atentă. Expresia „a ședea la picioarele” (10:39) este folosită adesea ca expresie tehnică ce înseamnă a fi ucenicul cuiva și probabil are aici acest sens. Când Marta se supără că Maria nu o ajută în bucătărie și îi face chiar reproșuri lui Isus pentru că nu face nimic împotriva acestui lucru, istoria ia o întorsătură destul de surprinzătoare. Isus nu o trimite pe Maria în comitetul de servire, ci arată că Maria și-a ales partea cea bună, care nu i se va lua. **Ea are dreptul, ba chiar o datorie mai înaltă, de a fi ucenica lui Isus, decât de a fi gazda Lui.** Aceasta se potrivește cu învățătura lui Isus din alte locuri, că nimic nu are o prioritate mai mare decât să-ți iei crucea și să-L urmezi pe Isus. Dar aplicarea ei la femei ar fi fost socotită în cercurile iudaice categoric inacceptabilă.

Ucenicele

Din Luca 8:1-3 știm că femeile făceau parte din suita itinerantă a lui Isus, un fapt care în sine ar fi fost socotit scandalos, pentru că probabil nu erau soțiile ucenicilor Lui.

[Luca 8:1-3] „După aceea, Isus mergea din cetate în cetate și din sat în sat, propovăduind și vestind împărăția lui Dumnezeu. Cei doisprezece erau cu El și câteva femei care fuseseră vindecate de duhuri rele și de boli: Maria, zisă Magdalena, din care ieșiseră șapte draci, Ioana, nevasta lui Huza, ispravnicul lui Irod, Suzana și multe altele, care îl ajutau cu ce aveau.”

Este probabil că Isus a fost numit în batjocură „prieten al păcătoșilor” tocmai pentru că le dădea femeilor și altor grupuri lipsite de drepturi un acces liber și egal la comunitatea Lui. În Luca 8:1-3 observăm și că aceste femei exercitau, se pare, în comunitate funcții pe care mai târziu le-au preluat diaconii și diaconițele – ele purtau de grijă nevoilor materiale și bunăstării comunității.

Familia trupească și familia duhovnicească

Însemnătatea învățăturii lui Isus despre familia credinței față de familia trupească cu greu poate fi supraestimată. Din texte ca Marcu 3:31-35 și paralelele lui reiese limpede că Isus vedea credința, și nu descendența, ca temei pentru revendicarea unui loc în comunitatea Lui.

[Marcu 3:31-35] „Au venit atunci mama și frații Lui; au stat afară și au trimis să-L cheme. Mulțimea ședea în jurul Lui și I-au zis: Iată, mama Ta și frații Tăi sunt afară și Te caută. El le-a răspuns: Cine este mama Mea și cine sunt frații Mei? Apoi S-a uitat împrejur la cei ce ședea în cerc în jurul Lui și a zis: Iată mama Mea și frații Mei! Căci oricine face voia lui Dumnezeu, acela îmi este frate, soră și mamă.”

Într-adevăr, Marcu 3:21 și urm. (cf. Ioan 7:5) arată că legăturile trupești cu Isus puteau fi chiar o piatră de poticnire pentru a-L înțelege. Mai mult, texte ca Marcu 10:29-30, Luca 12:49-53 și paralelele lor, precum și Luca 9:57-62, arată limpede că pentru Isus familia credinței, și nu familia trupească, trebuie văzută ca unitatea fundamentală de relații din Împărăția lui Dumnezeu. Desigur, dacă o familie trupească (ca Maria, Marta și Lazăr) era creștină, atunci familia trupească și familia credinței puteau sta împreună. Dar dacă familia trupească era dezbinată în privința loialității față de Isus și voia nu să slujească trupului credincioșilor, ci să-l despartă, atunci familia credinței trebuie să aibă întâietate. Marcu 3:31-35 înseamnă nici mai mult, nici mai puțin decât că frații și surorile în credință sunt familia primară, căreia trebuie să-i rămâi credincios în primul rând. Când se ajungea la o situație de tipul „ori – ori”, era limpede unde era loialitatea lui Isus și unde o aștepta El de la ucenicii Lui. Această atitudine se găsește, într-o măsură mai mică, și la rabini și la ucenicii lor, unde uneori se afirma că un ucenic își datora prima loialitate învățătorului său, „care l-a adus în lumea viitoare”, și abia apoi părinților săi, „care l-au adus în lume”. Isus a aplicat însă acest principiu într-un fel mai radical și mai temeinic (cf. Luca 11:27-28; 12:49-53). Biserica nu a integrat încă tot ce înseamnă aceasta pentru relațiile noastre în Hristos.

Samariteanca de la fântână

O dovadă dată în treacăt despre părerea lui Isus cu privire la valoarea mărturiei unei femei despre El se găsește în Ioan 4. Istoria femeii de la fântână este prea cunoscută ca s-o repetăm, dar mai multe lucruri din această istorie arată atitudinea lui Isus față de femei. În primul rând, învățătorii iudei stăruiau ca bărbații iudei să vorbească puțin sau deloc cu femeile în locuri publice, mai ales cu femeile străine. Aceasta era valabil cu atât mai mult pentru femeile „cu o reputație proastă” sau „de origine străină”. Femeile samaritene erau socotite de rabini „în stare de necurăție a sângelui încă din pântecul mamei”, adică totdeauna necurate, de neatins, niște excluse. De aceea, în ochii ucenicilor, Isus nu avea ce să vorbească cu această femeie de la fântână. Isus însă nu numai că vorbește cu ea, dar refuză s-o trateze ca pe o necurăță și o atrage într-una dintre cele mai însemnate discuții teologice din toată Evanghelia a patra. **Aceasta arată că până și o femeie ca ea era o primumotare potrivită a unor informații teologice și, într-adevăr, o candidată potrivită pentru ucenicie.** În al doilea rând, al patrulea evanghelist subliniază că, în timp ce ucenicii bărbați ai lui Isus erau ocupați să caute hrana care nu satură, **această femeie s-a dus la ceilalți ca să vestească solia. Această solie i-a făcut pe mulți să vină la Isus ca să audă despre o hrană care dă viața veșnică** (4:39). Se poate foarte bine ca pilda din 4:37-38 să vrea să arate că femeia este una dintre semănători sau secerători. Femeia samariteană este văzută atunci de al patrulea evanghelist ca cineva care trăiește corect rolul ucenicului – spre rușinea celor Doisprezece. De o natură asemănătoare, deși mai explicită, este însărcinarea dată de Isus Mariei Magdalena de a fi o „apostolă a apostolilor”, fiind prima martoră a învierii (Ioan 20:17-18).

Isus și legile curăției

Este, de asemenea, deosebit de însemnat că Isus nu consideră, în mod tacit, legile Vechiului Testament despre curat și necurat ca obligatorii pentru Sine și pentru ucenicii Lui. Astfel, El nu socotește ca spurcătoare atingerea unui mort (Luca 7:15), atingerea unei femei păcătoase (Luca 7:36 și urm.) sau a unei femei cu scurgere de sânge (Marcu 5:27 și urm.). De fapt, Marcu 7:1 și urm. spune explicit că Isus a declarat curate toate mâncările (7:19b), și anume pe temeiul principiului că numai ce iese din om îl poate spurca, nu ce intră în el sau îl atinge (7:15).

A domni sau a sluji

Un alt text care privește femeile, atât în relațiile lor cu familia fizică, cât și cu familia credinței, este Luca 22:24-30. Aici Isus definește ce fel de conducere trebuie să exercite cei Doisprezece asupra ucenicilor Lui. El declară că nu trebuie să fie ca neamurile, care domnesc peste oameni, ci trebuie să urmeze exemplul lui Isus și să fie slujitorii tuturor. ***A fi cap înseamnă pentru Isus, evident, a fi primul slujitor – cere mai multă răspundere, nu mai multe privilegii.*** Aceasta nu înseamnă că ei nu au sau nu pot exercita autoritate ca să învețe pe alții, să predice, să vindece. ***Dar ce înseamnă este că modelul patriarhal tradițional de conducere trebuie reformat în Împărăția lui Dumnezeu. Alegerea și însărcinarea celor doisprezece bărbați de către Isus, atât înainte, cât și după învierea Lui, arată limpede că lui Isus îi păsa de o nouă rânduire, nu de o respingere a conceptului tradițional de conducere.*** Orice ar fi însemnat acum acest concept în Împărăția lui Dumnezeu, el nu a fost înțeles de evangheliști, evident, în sensul că femeile n-ar putea vesti Vestea Bună (Ioan 20:17-18) sau n-ar putea chiar învăța membri bărbați importanți ai bisericii (Faptele apostolilor 18:24-26).

Isus și divorțul

Ce am spus până în acest punct al discuției este doar o latură a istoriei. ***Cealaltă latură vorbește despre preocuparea lui Isus de a întări structura tradițională a familiei fizice și de a o face mai dreaptă pentru femei.*** Învățăturile lui Isus despre căsătorie, familie și divorț ilustrează acest fapt. ***De exemplu, în Matei 5:27 și urm., Isus înăsprește în mod clar interdicția adulterului. Ea trebuie să cuprindă și înclinația inimii, nu numai faptele trupului.*** În plus, în Matei 19 (cf. Marcu 10), Isus ia o poziție foarte strictă față de divorț. Într-adevăr, mulți învățați ar afirma că părerea Lui este „niciun divorț”, cu excepția cazului în care căsătoria a fost nelegitimă de la început (de exemplu, în cazul unei uniri incestuoase). Faptul că Isus a luat o poziție strictă împotriva divorțului reiese limpede din răspunsul ucenicilor din Matei 19:10. Ei știau destul de bine că unii rabini spuseseră că divorțul ar trebui îngăduit numai pentru adulter. Este îndoielnic că ucenicii ar fi reacționat așa dacă L-ar fi înțeles pe Isus ca stând pur și simplu de o parte a dezbaterii iudaice tradiționale. Nici în Evanghelia după Marcu și nici în cea după Luca nu sunt numite motive acceptabile pentru divorț. Desigur, primii ascultători care au primit aceste Evanghelii ar fi înțeles că Isus învăța „niciun divorț”. Divorțul este pentru Isus adulter, la fel ca recăsătorirea, pentru că în ochii lui Dumnezeu unirea celor doi pe care i-a împreunat Dumnezeu este de nedesfăcut, în afară, probabil, de moarte (Matei 19:9; Marcu 10:11-12; Luca 16:18). În Matei 19:8-9, ***Isus pune poziția Sa în contrast cu cea a lui Moise.*** Moise a îngăduit divorțul din cauza împietririi inimii, dar Isus stăruia acum ca rânduiala și intenția originală a lui Dumnezeu de la creație să fie păstrate, pentru că El introduce noua creație. ***Ei bine, oricât de grea sau de controversată ar fi fost această învățătură, efectul ei general pentru femei a fost că ele au primit mult mai multă siguranță în rolul lor de soții.*** Unii rabini spuseseră chiar că un bărbat era liber să

divorțeze și să se recăsătorească dacă găsea o femeie mai frumoasă decât a lui sau dacă soția lui de acum lăsa să se ardă micul dejun. Nu așa în comunitatea lui Isus. Femeile puteau fi sigure că în comunitatea creștină un asemenea capriciu nu putea fi un motiv de divorț. Așadar, chiar dacă Matei 19:9 (5:32) îngăduie un divorț pentru adulter (ceea ce pare puțin probabil), Isus îngăduise considerabil libertatea bărbaților de a divorța (în cultura iudaică a secolului I, numai bărbații puteau divorța).

Ioan 7:53–8:11 arată și el limpede că Isus nu tolera dubla măsură. Aici se pune întrebarea: Unde este bărbatul care a preacurvit și care a fost și el prins în fapt? Evident, acești bătrâni iudei luau în acest caz păcatul femeii mai în serios decât pe cel al bărbatului. Isus nu a luat parte la un asemenea fel de a face dreptate, selectiv și părtinitor. ***El nu ignoră păcatul femeii, dar nici nu o osândește. Adevărata Lui osândă lovește un sistem care îi discriminează pe membrii „mai slabi” ai societății.*** Mai târziu, El îi critică pe cărturarii care le înșală pe văduvele neajutorate de puțină avere pe care o aveau (Marcu 12:40 și paralelele). Isus era, de asemenea, foarte mișcat de faptul că părinții în vârstă erau lipsiți de drepturile lor de propriii lor copii, sub pretextul evlaviei (Marcu 7:9-13). Știm, de asemenea, că copiii aveau un loc deosebit în slujirea lui Isus. El a stăruit asupra dreptului lor de a veni la El, în ciuda împotrivirii ucenicilor (Marcu 10:13-14). Isus avea milă de femeile care își pierduseră pe cei dragi (Luca 7:11 și urm.; Ioan 11), care aveau rude bolnave (Marcu 7:24 și urm.) sau probleme deosebite (Luca 8:1-3). Părțășia Lui cu ele (Ioan 12; Luca 10) și credințioșia lor față de El până la sfârșitul amar (chiar mai mult decât a celor Doisprezece) arată o relație deosebită între Isus și cele pe care unii dintre ucenicii bărbați le-au tratat poate ca pe cele mai neînsemnate dintre ucenici, ale căror cuvinte nici nu meritau crezare (Luca 24:11). ***Toate acestea arată o ridicare foarte remarcabilă a rolurilor pe care le puteau avea femeile în comunitatea lui Isus, în comparație cu poziția lor restrânsă din iudaism.*** Acolo nu li se îngăduia, din cauza necurăției lor lunare, să citească Tora în sinagogă sau să facă parte din sfatul de conducere.

Studiul nostru asupra cuvintelor și faptelor lui Isus ne duce la concluzia că Isus Se deosebea de contemporanii Lui iudei în multe puncte, deși nu în toate. Aceasta este cu atât mai remarcabil când constatăm că Isus, din câte știm, nu și-a părăsit niciodată pentru mult timp mediul iudaic nemijlocit și, ce este și mai important, că și-a îndreptat misiunea în mod special spre concetățenii Lui iudei.

Respingerea strictă a divorțului de către Isus ar fi jignit practic pe oricine din vremea Lui. Mai mult, părerea lui Isus că starea de necăsătorit era, pentru cei cărora le era dată, o chemare legitimă și nu anormală contrazicea părerile dominante din diferite părți ale Imperiului Roman despre datoria bărbatului de a se căsători și de a avea urmași, dar nicăieri mai mult decât în patria Lui, Palestina. Am arătat mai sus că tocmai această învățătură le-a făcut posibil femeilor să preia în comunitatea lui Isus și alte roluri decât cele de soție și mamă. Faptul că Isus nu aproba diferitele forme de a face din femei „țapi ispășitori”, mai ales în chestiuni sexuale, l-a adus în conflict cu alți rabini, deși, fără îndoială, chiar și mulți păgâni erau de părere că Isus, prin respingerea „dublei măsuri”, împingea egalitatea în drepturi prea departe. ***Mai mult, spre deosebire de diferiți autori iudei, nu găsim pe buzele lui Isus nicio remarcă negativă despre natura, capacitățile și potențialul religios al femeilor în comparație cu bărbații.*** Există și motive să presupunem că aprecierea lui Isus asupra valorii și puterii doveditoare a mărturiei unei femei era mai înaltă decât a celor mai mulți, dacă nu a tuturor contemporanilor Lui (cf. Ioan 4:27-42). Învățătura lui Isus că cerințele familiei credinței au întâietate față de cerințele familiei fizice, atât la bărbați, cât și la femei (cf. Marcu 3:31-35; 10:29-30), a dus și la unele situații pe care atât iudeii, cât și păgânii le-ar fi socotit scandaloase. Ce soț (iudeu sau păgân), de exemplu, și-ar fi lăsat de bunăvoie soția să-și părăsească casa și familia ca să devină ucenica unui predicator itinerant iudeu? Totuși, Luca 8:3 arată probabil că Ioana, nevasta lui Huza, făcuse lucrul acesta. ***Această învățătură nu***

L-a dus însă pe Isus să respingă de-a dreptul structura tradițională a familiei sau, pe cât se pare, cadrul patriarhal care exista într-o anumită măsură în toate diferitele culturi mediteraneene ale acelei vremi. Învățăturile lui Isus despre corban, despre cinstirea părinților, despre divorț și despre copii arată limpede că El nu pleda pentru respingerea structurii tradiționale a familiei. Dacă Matei 5:27-32 și Ioan 7:53-8:11 dau vreun indiciu, atunci Isus a întărit răspunderea soțului și a conducătorilor bărbați de a fi modele morale pentru comunitate. Alegerea de către Isus a doisprezece bărbați ca și conducători ai noii Lui comunități lasă, de asemenea, să se presupună că El a încercat să reformeze, și nu să respingă, cadrul patriarhal în care lucra.

Anumite cuvinte și fapte ale lui Isus, ca învățătura Lui despre legile necurăției, vindecarea unei femei în ziua Sabatului și disponibilitatea Lui de a sta de vorbă în public cu o femeie străină, erau, ce-i drept, evident scandaloase pentru concetățenii Lui iudei, ***dar în afara contextului de acasă al lui Isus probabil n-ar fi stârnit prea multă valvă.*** Tot așa, atitudinea lui Isus față de dreptul unei femei la educație religioasă și de a fi ucenica unui conducător religios era, fără îndoială, șocantă pentru iudei, dar nu le-ar fi părut radicală multor romani sau greci din acea vreme.

Părerile lui Isus despre femei și rolurile lor nu se potrivesc în niciuna dintre categoriile vremii Lui. El nu era nici om de la Qumran, nici un rabin tradițional în aceste chestiuni, deși avea anumite lucruri în comun cu ambele grupuri. Faptul că El le-a pus înaintea ucenicilor Lui femei – în istorisiri închipuite, ca și în istorisiri reale – ca exemple de credință nu este fără precedent în literatura rabinică; nici învățătura Lui despre cinstirea părinților. Chemarea Lui adresată bărbaților și femeilor la o predare radicală lui Dumnezeu, în vederea venirii Împărăției Lui Dumnezeu, are anumite asemănări cu învățăturile lui Ioan Botezătorul și ale comunității de la Qumran. Dar, în mare, și mai ales în raport cu contextul Lui iudaic, ***Isus pare să fie un reformator unic și uneori radical al părerilor despre femei și rolurile lor care erau obișnuite în poporul Lui. Mai mult, se pare că pentru o atitudine nouă și mai deschisă față de femei mai trebuia încă făcută pledoarie atunci când evangheliștii și-au scris Evangheliile.*** Poate că tocmai acesta este motivul pentru care al treilea și al patrulea evanghelist se străduiesc să prezinte diferite femei ca modele religioase pentru ascultătorii lor. ***Cum au influențat atunci aceste atitudini noi față de femei și față de rolurile lor pe femeile care au luat parte la comunitatea lui Isus? Ce le oferea comunitatea lui Isus femeilor în privința statutului și a rolurilor, în comparație cu ce li se oferea în iudaism?***

Mai întâi, nu numai în Evanghelii, ci și în Faptele apostolilor și în epistole (de exemplu, Romani 16) se vede limpede că influența soliei creștine asupra femeilor a fost considerabilă. Este probabil că învățăturile lui Isus le-au atras pe femei, în parte, din cauza rolurilor noi și a statutului egal care li se acordau în comunitatea creștină. În Grecia și la Roma existau multe culte rezervate numai bărbaților sau care le îngăduiau femeilor, în cel mai bun caz, o participare foarte limitată. Mai mult, este ușor de înțeles de ce femeile care se aflau la marginea comunității sinagogii au devenit convertite creștine. Iudaismul le oferea prozelitelor, în cel mai bun caz, un loc limitat, pentru că ele se confruntau cu restricțiile rabinice care le îngreădeau participarea la funcțiile religioase. În timp ce femeile nici nu intrau în numărul minim (minian) necesar pentru întemeierea unei sinagogi, nici nu puteau primi semnul iudaic al legământului, aceste restricții nu existau în biserica creștină. ***Explicația necesară și suficientă a faptului că creștinismul s-a deosebit în aceste chestiuni de mama lui religioasă, iudaismul, este că Isus a rupt atât cu tradițiile biblice, cât și cu cele rabinice care restrângeau rolul femeii în practicile religioase și că El a respins încercările de a micșora valoarea unei femei sau a mărturiei ei.*** Astfel comunitatea lui Isus, atât înainte, cât și după Paști, le-a acordat femeilor, împreună cu bărbații (nu separat de bărbați, ca în unele culte păgâne), un drept egal de a lua parte pe deplin la familia credinței.

Acesta era un drept pe care femeile nu-l aveau în iudaismul contemporan sau în multe culte păgâne. Învățăturile lui Isus despre prioritățile uceniciei, disponibilitatea Lui de a accepta femeii ca ucenice și tovarășe de drum ale Lui (cf. Luca 8:1-3; 10:38-42) și învățătura Lui despre fameni și despre ce spurcă o persoană au pregătit efectiv drumul ca femeile să poată juca un rol important în comunitatea Lui. Oricine putea să creadă în Isus și să-L urmeze – El nu stăruia asupra niciunor alte condiții pentru intrarea în familia Lui a credinței.

În privința rolurilor pe care femeile le puteau avea și le-au avut efectiv în biserica lui Isus, mai ales Luca ne arată că o mulțime de sarcini au fost preluate de femei, mai ales în biserica de după Paști. Al treilea evanghelist dă indicii (cf. Luca 8:3; Faptele apostolilor 9:36-42) că femeile își reluau destul de des pur și simplu rolurile lor tradiționale de ospitalitate sau de sprijin material, chiar dacă acum în slujba bisericii lui Isus. Asemenea roluri erau acceptabile câtă vreme nu o împiedicau pe o femeie să aleagă „un singur lucru [care] trebuie” (Luca 10:38-42) sau să învețe mai mult despre el.

Deși învățătura și comunitatea lui Isus au fost poate primite mai ușor și mai firesc de femeile păgâne decât de cele iudaice, ele le ofereau femeilor iudaice mai mult în privința statutului și a rolurilor decât femeilor păgâne. Pentru o femeie iudaică, posibilitatea de a fi ucenica unui mare învățător, de a fi o ucenică itinerantă a lui Isus, de a rămâne necăsătorită „pentru Împărăția lui Dumnezeu” sau chiar de a fi o învățătoare a credinței pentru alte persoane decât copiii erau toate posibilități care nu existau înainte de intrarea ei în comunitatea lui Isus. Totuși credința și comunitatea creștină le ofereau multe și femeilor dintre neamuri. Pe lângă sarcinile pomenite mai sus, existau și alte oferte care le atrăgeau mult pe femeile păgâne și pe cele iudaice: izbăvirea de păcat, un nou început cu o nouă înțelegere de sine și o nouă țință și participarea activă într-o comunitate al cărei Învățător Își îndreptase misiunea mai ales spre cei asupriți. ***Acest statut nou și aceste roluri noi, dintre care unele nu le stătuseră mai înainte la dispoziție acestor femei, sunt factori care explică aflul de femei în comunitatea lui Isus.***

Un alt motiv care iese la iveală în Evanghelii este prezentarea femeilor ca martore vrednice de crezare ale adevărului despre Isus (de exemplu, Ioan 4), și mai ales despre moartea Lui, îngroparea Lui, mormântul Lui gol și arătarea Lui ca Înviat. Deși poate a fost o chestiune de necesitate, este semnificativ că o parte decisivă a kerigmei creștine se sprijină pe mărturia ucenicilor lui Isus. ***Este meritul evangheliștilor că nu încearcă să înfrumusețeze acest fapt. Dimpotrivă: Primul evanghelist, Luca, al patrulea evanghelist și probabil și Marcu îl scot în evidență în feluri diferite.*** Deosebit de vrednic de pomenit este felul în care Luca arată valabilitatea mărturiei ucenicilor lui Isus, arătând că ea a fost confirmată de apostolul Petru (cf. Luca 24:1-10, 12). Remarcabil este și faptul că al patrulea evanghelist o prezintă, într-un fel, pe Marta, cu mărturisirea ei, ca model pentru ascultătorii lui (cf. Ioan 11:27; 20:31). Mai mult, relatările învierii, ca și alte părți ale Evangheliilor, tind să mărturisească despre efectul atitudinii lui Isus față de femei asupra comunității creștine, pentru că femeile apar în aceste relatări, ca și în alte locuri, ca martore și participante în această comunitate.

Rezumat

Nu avem nici timpul, nici spațiul să cercetăm mai departe acest material. Este de ajuns să spunem că Isus a făcut în slujirea Lui două lucruri deodată, care au avut efecte dramatice asupra femeilor. Pe de o parte, El le-a făcut posibil femeilor să ocupe un loc și un statut însemnat în cuvintele, faptele și slujirea Lui, combătând în același timp prejudecățile și dubla măsură. Aceasta a avut ca urmare faptul că mai ales femeile iudaice au primit drepturi și funcții religioase noi în familia credinței. Pe de altă parte, El a luat măsuri care au întărit rolurile tradiționale ale femeilor în familie. Noua dihotomie – Isus fie ca

„feminist”, fie ca „tradiționalist” – trebuie, prin urmare, respinsă. ***Niciuna dintre cele două noțiuni și niciuna dintre cele două extreme nu descrie în mod potrivit relația lui Isus cu femeile.*** Ca în atâtea alte domenii, și slujirea lui Isus față de femei și împreună cu femeile se sustrage unei categorisiri simple. Am face bine azi să încercăm să păstrăm echilibrul sănătos vestit de Isus și continuat de Pavel. Dacă biserica ignoră fie noul pe care l-a început Isus, fie vechiul pe care El l-a întărit, ea este în primejdie fie să fărâmițeze și mai mult familia fizică, fie să stingă Duhul care lucrează în viața femeilor lui Dumnezeu.

Dumnezeu să ne păzească de aceste două primejdii.

Cu amabila permisiune a lui Ben Witherington III.

Original în limba engleză: Ben Witherington III, „Women in the Ministry of Jesus”, *Ashland Theological Journal* 17 (1984), p. 22–30.

Sublinierile aparțin traducătorului german.